

GINGIVITNI DAVOLASHDA PROFESSIONAL OG‘IZ
GIGIYENASINING AHAMIYATI

Abduolimova Ziyodaxon Xasanboy qizi

CAMU Terapevtik Stomatalogiya yo‘nalishi

bo‘yicha 1-bosqich klinik ordinatori

Mavzuning dolzarbligi: Gingivit periodontal to‘qimalarning yallig‘lanish kasalliklari orasida keng uchraydigan holat bo‘lib, uning rivojlanishida tish yuzasida to‘planadigan mikrob biofilmi asosiy etiologik omil hisoblanadi. Biofilmning uzoq vaqt davomida saqlanishi milk chetida yallig‘lanish mediatorlarining faollashishiga, tomir o‘tkazuvchanligining ortishiga va biriktiruvchi to‘qimada yallig‘lanish infiltratsiyasining shakllanishiga olib keladi. Klinik jihatdan bu jarayon milkning giperemiyasi, shishi, zondlashda qonashi va ayrim hollarda og‘izdan noxush hid kelishi bilan namoyon bo‘ladi. Gingivitning dastlabki bosqichlarida yallig‘lanish jarayoni periodontal birikmaning chuqur destruksiya bilan kechmasligi sababli, etiologik omilni bartaraf etish va og‘iz bo‘shlig‘i gigiyenasini optimallashtirish orqali patologik jarayonni qaytarish imkoniyati mavjud. Biroq tish toshlari va mineralizatsiyalangan tish karashlari oddiy uy sharoitidagi gigiyena vositalari bilan to‘liq bartaraf etilmaydi. Shu sababli professional og‘iz gigiyenasi gingivitni kompleks davolashning muhim klinik komponenti hisoblanadi. Professional gigiyena jarayonida yumshoq va qattiq tish karashlarini mexanik hamda apparat usullarida olib tashlash, tish yuzalarini silliqlash va bemorga individual og‘iz gigiyenasi bo‘yicha tavsiyalar berish periodontal yallig‘lanishning asosiy sababini kamaytirishga imkon beradi. Ayniqsa tishlararo sohalar, milk cheti va ortopedik yoki ortodontik konstruksiyalar atrofida biofilm to‘planishini nazorat qilish gingivitning qaytalanishining oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Shu

nuqtai nazardan, professional og‘iz gigiyenasining gingivitdagi klinik samaradorligini baholash, uning milk qonashi, yallig‘lanish darajasi va periodontal indekslar dinamikasiga ta‘sirini aniqlash terapevtik stomatologiyaning amaliy jihatdan muhim masalalaridan biridir. Professional gigiyenani individual uy gigiyenasi bilan uyg‘unlashtirish gingivitni nazorat qilish, periodontal to‘qimalarning klinik holatini barqarorlashtirish va kasallikning qaytalanish xavfini kamaytirishga qaratilgan kompleks yondashuvni shakllantiradi.

Tadqiqot maqsadi: Gingivit bilan og‘rigan bemorlarda professional og‘iz gigiyenasining klinik samaradorligini baholash, uning milk yallig‘lanishi, zondlashda qonash va periodontal indekslar dinamikasiga ta‘sirini aniqlash hamda professional gigiyenani individual og‘iz gigiyenasi bilan kompleks qo‘llashning klinik ahamiyatini asoslash.

Tadqiqot materiallari va usullari: Tadqiqot gingivit bilan og‘rigan 60 nafar bemorda olib borildi. Bemorlarning yoshi 18 yoshdan 45 yoshgacha bo‘lib, ulardan 34 nafari ayol va 26 nafari erkakni tashkil etdi. Klinik tekshiruv natijalariga ko‘ra bemorlarda asosan biofilm bilan bog‘liq kataral gingivit tashxisi qo‘yildi. Tadqiqotga umumiy periodontal holati qoniqarli, periodontal cho‘ntak chuqurligi 3 mm dan oshmagan va tishlarning patologik harakatchanligi kuzatilmagan bemorlar kiritildi. Periodontit, og‘ir somatik kasalliklar, agressiv periodontal kasalliklar va oxirgi 3 oy davomida antibiotik qabul qilgan bemorlar tadqiqotdan chiqarildi. Bemorlar 30 nafardan 2 guruhga ajratildi. Asosiy guruhda professional og‘iz gigiyenasi bilan bir qatorda individual og‘iz gigiyenasini yaxshilash bo‘yicha bosqichma-bosqich tavsiyalar berildi. Professional muolaja davomida tish yuzalaridagi yumshoq va mineralizatsiyalangan tish karashlari ultratovushli asbob va qo‘l asboblari yordamida olib tashlandi, so‘ngra tish yuzalari abraziv bo‘lmagan profilaktik pasta yordamida silliqlandi. Tishlararo sohalarni tozalash texnikasi, tish cho‘tkasidan foydalanish usuli va gigiyenik vositalarni individual tanlashga

alohida e'tibor qaratildi. Nazorat guruhida standart professional og'iz gigiyenasi va umumiy gigiyenik tavsiyalar qo'llanildi. Klinik baholash davolashdan oldin, 7-kun, 30-kun va 90-kunlarda amalga oshirildi. Gingivitning og'irlik darajasini aniqlashda milkning rangi, shishi, konsistensiyasi, zondlashda qonashi va tish-milk chegarasidagi biofilm miqdori baholandi. Milk yallig'lanishining klinik holatini aniqlash uchun milk indeksi, tish karashi indeksleri va zondlashda qonash ko'rsatkichi qayd etildi. Har bir bemorda indekslarning o'zgarishi individual darajada ham, guruhlar bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichlar asosida ham tahlil qilindi.

Tadqiqot davomida professional gigiyenadan keyingi dastlabki klinik o'zgarishlarga alohida baho berildi. 7-kunda milkning giperemiyasi va shishi, zondlashda qonashning kamayishi hamda tish yuzalaridagi biofilm miqdorining pasayishi qayd etildi. 30 va 90 kunlik kuzatuvlarda esa professional gigiyenaning ta'siri bemorning kundalik og'iz gigiyenasiga rioya qilishi bilan birgalikda baholandi. Bunday yondashuv professional muolajaning qisqa muddatli ta'siri bilan bir qatorda, bemorning gigiyenik xulq-atvori natijaga qanday ta'sir qilishini aniqlash imkonini berdi. Asosiy klinik mezon sifatida zondlashda qonash chastotasi olindi. Qo'shimcha mezonlar sifatida milk indeksining dinamikasi, tish karashi miqdori, milk shishi va giperemiyasining saqlanishi hamda gingivitning qaytalanish holatlari baholandi. Professional mexanik biofilm olib tashlashdan keyin og'iz gigiyenasi bo'yicha muntazam va sifatli ko'rsatmalar berilishi gingival yallig'lanishni nazorat qilishda muhim ekanligi klinik tadqiqotlarda ko'rsatilgan. Olingan klinik ma'lumotlar mutlaq son va foizlarda ifodalandi. Guruhlar o'rtasidagi farqlar statistik usullar yordamida baholanib, $p < 0,05$ qiymati statistik ahamiyatlilik mezoni sifatida qabul qilindi. Natijalarni tahlil qilishda bemorlarning yoshi, jinsi, boshlang'ich og'iz gigiyenasi holati, tish karashlarining miqdori va individual gigiyena tavsiyalariga rioya qilish darajasi hisobga olindi. Tadqiqotning bunday tashkil etilishi professional

og‘iz gigiyenasining gingivitdagi klinik samaradorligini periodontal to‘qimalarning asosiy yallig‘lanish ko‘rsatkichlari orqali kompleks baholash imkonini berdi.

Tadqiqot natijalari: Tadqiqotga kiritilgan 60 nafar bemorning boshlang‘ich klinik tekshiruvda barcha bemorlarda milk chetining giperemiyasi, shishi va zondlashda qonash belgilari aniqlanib, tish yuzalarida yumshoq va mineralizatsiyalangan tish karashlarining turli darajada to‘planishi qayd etildi. Bemorlarning 34 nafari ayollar, 26 nafari erkaklar bo‘lib, klinik ko‘rsatkichlar bo‘yicha guruhlar o‘rtasida boshlang‘ich sezilarli farq kuzatilmadi. Professional og‘iz gigiyenasidan 7 kun o‘tgach asosiy guruhda milkning giperemiyasi va shishi sezilarli kamaydi, zondlashda qonash holatlari esa 30 nafar bemorning 9 nafarida (30%) saqlanib qoldi. Nazorat guruhida ushbu ko‘rsatkich 30 nafar bemorning 13 nafarini (43%) tashkil etdi. Asosiy guruhda tish yuzalaridagi biofilm miqdorining kamayishi ham aniqroq kuzatildi. 30-kunlik kuzatuvda asosiy guruhda zondlashda qonash 30 nafar bemordan 5 nafarida (17%) qayd etildi. Nazorat guruhida esa qonash 8 nafar (27%) bemorda saqlanib qoldi. Asosiy guruhdagi bemorlarning 26 nafarida (87%) milkning rangi, konturi va konsistensiyasi klinik jihatdan me‘yorlashgani kuzatildi. Nazorat guruhida bunday ijobiy klinik o‘zgarish 23 nafar (77%) bemorda qayd etildi. 90 kunlik kuzatuv yakunida asosiy guruhda zondlashda qonash 3 nafar (10%) bemorda kuzatilib, 27 nafar (90%) bemorda ushbu belgi aniqlanmadi. Nazorat guruhida esa zondlashda qonash 6 nafar (20%) bemorda saqlanib qoldi. Bu holat professional og‘iz gigiyenasini individual gigiyena ko‘nikmalarini korreksiya qilish bilan birgalikda olib borish gingival yallig‘lanishning uzoqroq muddat nazorat qilinishiga yordam berishini ko‘rsatdi. Milk indeksining klinik dinamikasida ham ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi. Asosiy guruhda 90-kunga kelib milk yallig‘lanishining klinik belgilari minimal darajaga kamaygan bemorlar soni 25 nafarni (83%) tashkil etdi. Nazorat guruhida esa bu

ko'rsatkich 21 nafar (70%) bemorda qayd etildi. Ayniqsa milkning zondlashda qonashi va shishining kamayishi professional gigiyenaning dastlabki klinik samaradorligini baholashda muhim ko'rsatkich bo'ldi. Tish karashi miqdorining dinamikasi tahlil qilinganda, asosiy guruhda 30-kun va 90-kunlarda gigiyenik holatning barqaror saqlanishi kuzatildi. Bunga bemorlarga tish cho'tkasidan foydalanish texnikasi, tishlararo sohalarni tozalash va individual gigiyena vositalaridan to'g'ri foydalanish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgani ta'sir ko'rsatdi. Nazorat guruhida esa dastlabki ijobiy o'zgarishlarga qaramay, kuzatuvning keyingi bosqichlarida ayrim bemorlarda biofilmning qayta to'planishi kuzatildi. Tadqiqot natijalarini kompleks baholash shuni ko'rsatdiki, professional og'iz gigiyenasi gingivitni davolashda faqat tish karashlarini mexanik olib tashlash bilan cheklanmasligi kerak. Tish yuzalarining professional tozalanishi bilan bir qatorda, bemorning individual gigiyena ko'nikmalarini baholash va ularni korreksiya qilish gingival yallig'lanishning qaytalanishini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. 90 kunlik kuzatuv natijalariga ko'ra, asosiy guruhda klinik yallig'lanish belgilarining saqlanib qolishi nazorat guruhiga nisbatan kamroq kuzatildi. Ayniqsa zondlashda qonash, milk shishi va biofilm miqdorining kamayishi professional og'iz gigiyenasining gingivitni kompleks davolashdagi amaliy ahamiyatini ko'rsatdi. Olingan natijalar professional gigiyenani individual profilaktik choralar bilan muntazam uyg'unlashtirish zarurligini asoslaydi.

Xulosa: O'tkazilgan klinik kuzatuv natijalari professional og'iz gigiyenasi gingivitni davolashning muhim etiologik yo'nalishlaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Tish yuzalaridagi yumshoq va mineralizatsiyalangan biofilmni professional usulda bartaraf etish milkning giperemiyasi, shishi va zondlashda qonash kabi asosiy yallig'lanish belgilarining kamayishiga olib keldi. 90 kunlik kuzatuv yakunida asosiy guruhda zondlashda qonash 3 nafar (10%) bemorda saqlanib qolgan bo'lsa, 27 nafar (90%) bemorda ushbu klinik belgi kuzatilmadi. Nazorat guruhida esa qonash 6 nafar (20%) bemorda

saqlanib qoldi. Asosiy guruhda 25 nafar (83%) bemorda milk yallig‘lanishining klinik belgilari minimal darajagacha kamaygani qayd etildi. Professional gigiyenaning klinik samaradorligi bemorning kundalik og‘iz gigiyenasiga rioya qilishi bilan bevosita bog‘liq bo‘lib, faqat bir martalik professional tozalash gingivitning qaytalanishini to‘liq bartaraf etmaydi. Shu sababli professional gigiyena muolajalarini individual gigiyena ko‘nikmalarini shakllantirish, tishlararo sohalarni muntazam tozalash va periodontal holatni davriy nazorat qilish bilan birgalikda olib borish maqsadga muvofiq. Gingivitni davolashda professional og‘iz gigiyenasini kasallikning etiologik omiliga yo‘naltirilgan kompleks davolash tarkibiga kiritish milk to‘qimalarining klinik holatini barqarorlashtirish va yallig‘lanishning qaytalanish xavfini kamaytirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov Sh.I. Terapevtik stomatologiya. Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2018.
2. Axmedov K.M. Periodontal kasalliklar profilaktikasi va davolash asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Murodov A.A. Stomatologik kasalliklarning oldini olish va og‘iz bo‘shlig‘i gigiyenasi. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.
4. Ismoilov N.A. Terapevtik stomatologiyada periodontal kasalliklar. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
5. Кузьмина Э.М. Профилактика стоматологических заболеваний. Москва: Медицинское информационное агентство, 2007.